

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

202

Vragen van het lid **Gesthuizen** (SP) aan de Minister van Veiligheid en Justitie over *het gebruik van omstreden spionagesoftware door de politie* (ingezonden 11 augustus 2014).

Antwoord van Minister **Opstelten** (Veiligheid en Justitie) (ontvangen 7 oktober 2014) Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2013–2014, nr. 2884

Vraag 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 12 en 15

Wat is uw reactie op het bericht dat de Nederlandse politie mogelijk de omstreden spionagesoftware FinFisher gebruikt?¹

Klopt het dat de Nederlandse politie drie softwareprogramma's afneemt van Gamma International en dat er op dit moment twee licenties lopen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, sinds wanneer beschikt de Nederlandse politie precies over deze software?

Hebben de softwareprogramma's die de Nederlandse politie gebruikt ook de functie computers van verdachten op afstand te hacken en over te nemen?

Kunt u dit uitgebreid toelichten en daarbij aangeven of van deze functie gebruik gemaakt kan worden of zelfs al gebruik wordt gemaakt?

Met welk doel gebruikt de Nederlandse politie op dit moment de softwareprogramma's van Gamma International? Op welke wijze wordt hierbij rekening gehouden met de privacy en integriteit van burgers?

Kunt u uitgebreid toelichten voor wat voor soort onderzoeken de politie dergelijke spyware op dit moment al inzet, zoals bijvoorbeeld het maken van schermafdrucken, het kopiëren van bestanden of het meeluisteren aan de telefoon?

Op welke manier zet de politie de spionagesoftware in? Wordt de computer overgenomen door een bestand toe te sturen, zoals naar voren komt in de bijbehorende FinFisher promovideo?²

Beschikt de Nederlandse politie ook over spionagesoftware van andere bedrijven dan Gamma International? Zo ja, bij welke bedrijven en welk doel dienen die softwareprogramma's?

Is er onderzoek gedaan door de overheid naar de betreffende spionagesoftwareprogramma's en naar die van concurrenten? Zo ja, wat was de uitkomst

¹ <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2664/Nieuws/article/detail/3715207/2014/08/08/Politie-gebruikt-mogelijk-omstreden-spionagesoftware.dhtml>

² <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2664/Nieuws/article/detail/3715207/2014/08/08/Politie-gebruikt-mogelijk-omstreden-spionagesoftware.dhtml>

van deze onderzoeken en wie heeft deze onderzoeken verricht? Zo nee, waarom niet en gaat u dat alsnog doen naar aanleiding van onder andere de bevindingen over de Duitse spionagesoftware?

Bent u bereid opheldering te verschaffen over de concrete toepassing van FinFisher in de uitoefening van opsporingsbevoegdheden? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 12 en 15

Voor het opsporen van bepaalde strafbare feiten kunnen op bevel van het Openbaar Ministerie (OM) bijzondere opsporingsbevoegdheden worden toegepast. Bij de inzet van dergelijke bevoegdheden dient het belang van de opsporing proportioneel te zijn aan de inbreuk die de bevoegdheid maakt op de persoonlijke levenssfeer van de verdachte of derden. Bovendien dient het te verkrijgen bewijs niet door de inzet van een andere, lichtere bevoegdheid te kunnen worden verkregen (subsidiariteit). Bij de inzet van ingrijpende bevoegdheden is machtiging van de rechter-commissaris vereist. De proportionaliteit en subsidiariteit van de inzet van de bevoegdheid, en het gebruik van het technisch hulpmiddel dat wordt ingezet ter uitvoering voor de bevoegdheid, worden daarbij getoetst.

De politie beschikt over software die fysiek geïnstalleerd kan worden op de computer van een verdachte, waarmee ten behoeve van opsporingsdiensten toegang kan worden verkregen tot die computer en waarmee gegevens daarvan kunnen worden overgenomen. De inzet van dit middel beperkt zich, gelet op de bepalingen van het Wetboek van Strafvordering, tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie (op basis van artikel 126l van het Wetboek van Strafvordering). Inzet ten behoeve van een heimelijke doorzoeking van gegevensdragers is binnen de wettelijke kaders niet toegestaan.

Voorts is het onder bepaalde omstandigheden op basis van artikel 125i van het Wetboek van Strafvordering op basis van een machtiging van de rechter-commissaris mogelijk om op afstand een computersysteem te betreden, met als uitsluitende doel de computer te doorzoeken op vooraf bepaalde gegevensbestanden en deze zo nodig in beslag te nemen door ze vast te leggen. In een aantal strafzaken waarin het ging om zeer ernstige feiten is hiervan sprake geweest.

De beschikbare technische hulpmiddelen voor het opnemen van vertrouwelijke communicatie worden voorafgaand aan de inzet gekeurd door de onafhankelijke keuringsdienst van de politie. Deze keuring is voornamelijk gericht op de authenticiteit en integriteit van het middel. Inzet kan slechts plaatsvinden na voorafgaande goedkeuring door het OM. Het verstrekken van informatie over welke specifieke software de opsporingsdiensten van de politie beschikken, testen en gebruiken brengt grote risico's met zich mee voor de inzetbaarheid van die middelen. De verwerving van dergelijke middelen vindt bij de politie onder geheimhouding plaats. Ik kan hier derhalve geen nadere informatie over verstrekken.

Vraag 7

Wordt er in de aanloop naar de Wet Computercriminaliteit III al door de Nederlandse politie geëxperimenteerd met het overnemen van computers van verdachten? Zo ja, hoe vaak gebeurt dit, sinds wanneer en op welke manier? Zo nee, kunt u aangeven of de spionagesoftware hiervoor al wel geschikt is?

Antwoord 7

Nee, de politie experimenteert niet met het overnemen van computers van verdachten. Ik verwijs u ook naar mijn antwoord op bovenstaande vragen.

Vraag 9 en 10

Welke overheidsinstanties kopen ook spionagesoftware in bij Gamma International? Zijn er ook bedrijven die dergelijke software inkopen bij Gamma International? Zo ja, welke?

Bent u ermee bekend dat Gamma International ook spywarespionage verkoopt aan landen zoals Afghanistan en Iran en dat die software wordt ingezet om bijvoorbeeld de oppositie in foute regimes uit te schakelen? Wat is uw visie daarop?

Antwoord 9 en 10

Voor zover hierover informatie bekend is bij de rijksoverheid, kunnen hier geen mededelingen over worden gedaan.

Vraag 11

Wat is uw reactie op het Duitse onderzoek dat is gedaan naar dezelfde soort spionagesoftware en dat is geconstateerd dat deze een aantal grove fouten bevat die onder andere consequenties hebben voor de integriteit en de privacy?³ Welke consequenties heeft dit voor de software die door de Nederlandse politie wordt gebruikt ten behoeve van de opsporing?

Antwoord 11

De bevindingen van dit onderzoek zijn grotendeels op de Duitse wetgeving gericht. De Nederlandse inzet van technische hulpmiddelen ten behoeve van de opsporing van strafbare feiten geschiedt op basis van het Nederlandse Wetboek van Strafvordering.

Vraag 13, 14 en 16

Wat is uw reactie op de zorgen die de Nederlandse Orde van Advocaten heeft geuit over de mogelijke verkoop van spyware aan de Nederlandse politie?⁴ Wordt de betreffende spionagesoftware ook ingezet voor het tappen van telefoongesprekken tussen advocaten en hun cliënten? Welke waarborgen zijn er om de vertrouwelijke digitale communicatie tussen advocaten en cliënten te beschermen?

Antwoord 13, 14 en 16

De politie en het OM handelen binnen de kaders die gelden voor de vertrouwelijke communicatie tussen verschoningsgerechtigden en hun cliënten.

³ <http://tweakers.net/nieuws/77293/hackers-bundestrojaner-spyware-slecht-ontworpen-en-illegaal.html>

⁴ «Orde bezorgt over mogelijke verkoop van spyware aan de Nederlandse politie»: https://www.linkedin.com/groupAnswers?viewQuestionAndAnswers=&discussionID=5903425535014375425&gid=1848102&goback=#commentID_null